

PROFESINĖ MOTYVACIJA SLAUGOJE

TATJANA ŽURAVLIOVA, MINDAUGAS BŪTA, NERINGA JUŠKUTĖ

Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas

Raktažodžiai: motyvacija, profesija, studentai, studijuojantys slaugytojai.

Santrauka

Motyvaciją rinktis tam tikrą profesiją lemia asmeninės savybės, artimųjų nuomonė ar kitų šeimos narių įtaka. Taip pateikė 64,70 proc. – studentų ir 73 proc. dirbančių studijuojančių slaugytojų. Motyvacija gali būti siejama ne tik su individo savybėmis, bet ir su socialinės aplinkos ypatumais. Svarbiausiomis slaugytojo savybėmis pirmos grupės respondentai laiko kantrumą ir komunikabilumą (70,58 proc.), o antros grupės respondentai – kantrumą (97 proc.). Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma pirmos ir antros grupės respondentų turi slaugytojui reikalingas savybes ir gali būti geras savo srities specialistais, tačiau neturintys praktinės slaugytojo darbo patirties studentai nepakankamai vertina tai, ką laiko reikšmingu dirbantys šį darbą žmonės. Išanalizavus respondentų ateities planus, nustatyta, kad dauguma studentų (52,94 proc.), įgiję bacheloro laipsnį, nežino, ar tęs studijas toliau ir sies savo darbą su pasirinktomis studijomis.

IVADAS

Profesijos rinkimosi motyvai – labai aktuali ir svarbi tema šiuolaikinėje visuomenėje. Šiandien visuotinai pripažįstama, kad motyvas – tai vidinė paskata, akstinas, impulsas ar ketinimas, verčiantis žmogų vienaip ar kitaip elgtis, siekiant patenkinti tam tikrus poreikius. Lietuvoje slaugos institucija yra pačiame permainų sūkuryje. Visuomenė visada medikus stebi atidžiai ir kritiškai. Vykstant sveikatos priežiūros reformoms Lietuvoje, labai svarbus yra slaugytojo vaidmuo [4]. Slaugos darbuotojų veikla – tai neįkainojamos vertės tarnavimas gyvybei. Slauga yra viena svarbiausių šalies sveikatos priežiūros sistemos dalių, nes šioje srityje dirba didžiausia asmens sveikata besirūpinanti personalo grupė [9].

Slaugos samprata kiekvienoje šalyje skirtinga, nes priklauso nuo tautos kultūros, nacionalinių tradicijų, geografinės, kultūrinės aplinkos, visuomenėje vyraujančios politinės ideologijos, religinės filosofijos, soci-

alinės santvarkos, ekonominės padėties ir slaugos istorinės raidos. Šalyse, kuriose medicinos raida yra spartesnė nei slaugos, rūpybos ir globos, žmonių sveikata labiau atsilieka nuo medicinos galimybių [11].

Slaugytojų profesinė motyvacija beveik nenagrinėta tema. Todėl svarbu žinoti, kokie motyvai skatina rinktis slaugytojo profesiją, kokie svarbiausi asmenybės bruožai jiems yra būdingi. Tai padės labiau susipažinti su slaugos profesija, spręsti galimas motyvacijos problemas bei sustiprinti žinias apie slaugos specialybę.

Mokslinėje literatūroje išskiriama eilė motyvacijos modelių, akcentuojančių skirtingus aspektus, vienaip ar kitaip reikšmingus ir studijuojant. Studentų motyvacijos tyrimai ypač svarbūs, nes leidžia atskleisti problemines motyvacijos sritis. Mokymosi motyvacija kaip permanentinio mokymosi prielaida glūdi pačioje studento asmenybėje.

Darbo tikslas – išanalizuoti būsimų ir dirbančių studijuojančių slaugytojų profesinę motyvaciją.

TYRIMO METODIKA

Siekiant ištirti būsimų ir dirbančių studijuojančių slaugytojų profesinę motyvaciją, pasirinktas kiekybinis tyrimas – anketinė dieninio skyriaus slaugos specialybės studentų, dirbančių ir studijuojančių neakivaizdinio skyriaus slaugytojų apklausa. Kiekybinis tyrimas pasirinktas todėl, kad jį lengviau suplanuoti ir struktūrizuoti. Tyrėjui nesant šalia, respondentai gali jaustis laisvai ir anketas pildyti jiems patogiu laiku. Kiekybinio tyrimo mokslinę vertę sudaro kiekybiniai rodikliai [12].

Tyrimo kontingentą sudarė dvi tiriamųjų grupės:

1 grupė (68 % tiriamųjų) – dieninio skyriaus slaugos specialybės studentai.

2 grupė (100% tiriamųjų) – pilvo ir endokrininės chirurgijos, krūtinės chirurgijos, gastroenterologijos, insultų, sąnarių implantacijos, anesteziologijos-reanimacijos skyriaus (su operacine), pulmonologijos skyrių slaugytojai-studentai.

Buvo išdalinta 68 anketos dieninio skyriaus studentams. Tyrimo imties dydis: $n = 68$. Neakivaizdinio skyriaus dirbantiems studentams išdalinta 100 anketų. Tyrimo imties dydis: $n = 100$.

Duomenų analizei naudota MS Excel skaičiuoklė 2003. Apklausa atlikta laikantis etinių rekomendacijų.

REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Pirmos grupės tyrimo metu apklausta 68 dieninio skyriaus respondentai. Apklaustųjų amžiaus vidurkis 20 metų. Didžiąją respondentų dalį sudarė moterys – 94,12 proc., vyrai – 5,88 proc. Šeimyninę padėtį sudarė 100 proc. nesusituokusių asmenų. Visi respondentai studijuojantys - (100 proc.), iš jų 11,76 proc. - darbą derina su studijomis.

Antros grupės tyrimo metu apklausta 100 respondentų. Apklaustųjų amžiaus vidurkis 30–40 metų. Didžioji dalis tiriamųjų (96 proc.) – moterys. Vyrų tik 4 proc. Tai rodo, kad slaugos specialybė yra populiareesnė tarp moterų. Toks pirmos ir antros grupės tyrime dalyvavusiųjų respondentų pasiskirstymas labai artimas visų Lietuvos slaugytojų santykiui. Kitose šalyse moterys taip pat sudaro didžiąją dalį slaugytojų. Tai susiję su tuo, kad slaugymas tradiciškai siejamas su moterimis.

Daugumos respondentų, dalyvavusių antros grupės anketinėje apklausoje, išsilavinimas yra aukštasis neuniversitetinis (49 proc.). Aukštąjį universitetinį išsilavinimą turėjo 36 proc., aukštesnįjį – 15 proc.

Slaugos mokslas – vienas jauniausių ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Šiuolaikinis požiūris į slaugytoją Lietuvoje keičiasi. Australijos mokslininkai, atlikę tyrimą, nustatė, kad vienas iš veiksnių, turėjusių įtakos slaugytojų pasitenkinimui darbu ir išlikimui sveikatos priežiūroje, – tai profesinis savarankiškumas, autonomija [5]. Slaugos mokslas, arba slauga kaip disciplina ar profesija, reikalauja iš slaugytojų priimti sveikatos priežiūros organizacijos kultūrą. Atliktas tyrimas parodė, kad didžioji dalis pirmos grupės respondentų slaugytojo darbą vertina kaip atsakingą (58,82 proc.)

I lentelė. Slaugytojo mokymosi pasirinkimo motyvai (pasiskirstymas procentais)

Motyvai	
Pasirinkta specialybė yra reikalinga	35,29
Ieškojau naujų išpūdžių	23,52
Noras padėti žmonėms	41,17
Pasirinkimui įtakos turėjo šeima	64,70
Reikėjo kažkur mokytis	29,41
Išvengti monotoniškos	17,64
Noras tobulėti, praplėsti akiratį	29,41
Noras būti pripažintam	17,64
Noras labiau pažinti žmogų	23,52
Tikėjaisi realizuoti savo asmenybės savybes	5,88
Siekti žinių dėl asmeninių interesų	29,41

bei sudėtingą (47,05 proc.). Tarp respondentų pasitaikė ir tokių, kurie vertina šį darbą kaip lengvą (23,52 proc.). Antros grupės tiriamieji slaugytojo darbą laiko taip pat atsakingą (89 proc.) bei sudėtingą (48 proc.). Tik 2 proc. jį laiko lengvą. Kanados mokslininkų tyrimų rezultatai parodė, kad vieni svarbiausių veiksnių, dėl kurių didžioji dalis slaugytojų lieka dirbti – tai pasitenkinimas darbu bei organizacijos politika [6]. Slaugytojo mokymosi pasirinkimo motyvų įvertinimas pateiktas 1 lentelėje.

Apibendrinant galima teigti, kad studentų bei slaugytojų svarbiausias motyvas – šeimos įtaka profesijos pasirinkimui.

Tyrimo metu buvo aiškintasi, kokias slaugytojams reikalingas profesines savybes laiko būsimi slaugytojai – studentai ir jau dirbantys slaugytojai, siekiantys aukštesnio laipsnio (2 lentelė). Gauti duomenys rodo, kad svarbiausiomis slaugytojo profesinėmis savybėmis pirmos grupės respondentai laiko kantrumą bei komunikabilumą (70,58 proc.). Ne ką mažiau svarbia savybe

2 lentelė. Slaugytojų profesinių savybių reikšmingumas (pasiskirstymas procentais)

Savybės	Būsiami slaugytojai-studentai	Dirbantys slaugytojai, siekiantys aukštesnio laipsnio
Nuoširdumas	17,64	93
Švelnumas	17,64	83
Griežtumas	23,52	24
Atidus išklausymas	52,94	76
Sąžiningumas	64,70	76
Dėmesingumas	41,17	88
Atsakingumas	58,82	89
Reiklumas	41,17	52
Emocinis stabilumas	58,82	45
Pagarba ir pasitikėjimas	41,17	79
Empatija	11,76	40
Jautrumas	11,76	79
Asmeninė atsakomybė	47,05	79
Valdingumas	11,76	9
Nuovokumas	23,52	50
Tolerancija	41,17	65
Objektyvumas	35,29	44
Kantrumas	70,58	97
Atvirumas	11,76	68
Komunikabilumas	70,58	89
Gebėjimas pažinti save	5,88	27
Savarankiškumas	35,29	80
Gebėjimas spręsti problemas	35,29	77

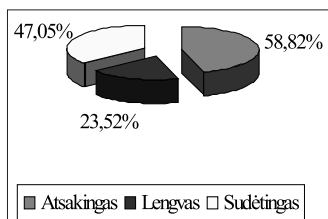
laiko ir sąžiningumą (64,70 proc.). Sąžiningumas savyje talpina pagrindinius principus ir reikalavimus – asmenybės garbingumą, dorą, jausmus. Taip pat labai reikšmingomis savybėmis daugelio apklaustųjų yra laikomos: atsakingumas, emocinis stabilumas (58,82 proc.), atidus išklausymas (52,94 proc.), asmeninė atsakomybė (47,05 proc.). Reikšmingomis savybėmis dėmesingumą, reiklumą, pagarbą ir pasitikėjimą bei toleranciją laiko 41,17 proc. studentų. Kiti mano, kad objektyvumas, savarankiškumas bei gebėjimas spręsti problemas (35,29 proc.), griežtumas, nuovokumas (23,52 proc.) yra reikšmingos taip pat. Tokias savybes kaip nuoširdumas ir švelnumas reikšmingoms savybėms priskiria 17,64 proc. tyrime dalyvavusių respondentų.

Mažiau svarbias savybes respondentai pažymėjo empatiją, jautrumą, valdingumą bei atvirumą (11,76 proc.). Tačiau neabejotina, jog slaugytojai, kuriais pasitiki pacientai ar kolegos, sugeba įsijausti į paciento būseną. Empatiya yra viena svarbiausių, teigiamai veikiančių žmonių tarpusavio santykius savybė.

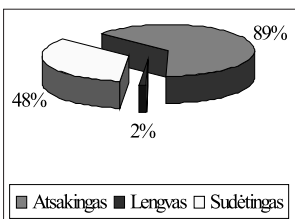
Mažiausiai reikšminga savybe respondentai laiko gebėjimą pažinti save (5,88 proc.).

Antros grupės respondentų nuomone, pačios svarbiausios slaugytojo (-os) savybės yra kantrumas (97 proc.), nuoširdumas (93 proc.), atsakingumas, komunikabilumas (89 proc.), dėmesingumas (88 proc.), švelnumas (83 proc.), savarankiškumas (80 proc.). Sąžiningumą, atidų išklausymą reikšmingomis savybėmis laiko 76 proc. respondentų. Ne ką mažiau svarbiomis savybėmis laiko asmeninę atsakomybę, jautrumą, pagarbą ir pasitikėjimą (79 proc.), gebėjimą spręsti problemas (77 proc.), atvirumą (68 proc.), toleranciją (65 proc.) apklaustųjų. Kiek mažiau svarbias savybes dirbantys slaugytojai priskirtų objektyvumui (44 proc.), gebėjimui pažinti save (27 proc.), griežtumui (24 proc.). Mažiausiai reikšminga savybe laiko valdingumą (9 proc.).

Tyrimo rezultatai parodė, kad studentai nevertina pakankamai tų slaugytojui būdingų savybių, kurios yra svarbios slaugytojams, turintiems praktinę darbo patirtį. Nuoširdumą reikšminga savybe laiko – 93 proc.,

1 pav. Studentų slaugytojo darbo vertinimas

2 pav. Slaugytojų slaugytojo darbo vertinimas

jautrumą – 79 proc., nuovokumą – 50 proc., gebėjimą spręsti problemas 77 proc. respondentų.

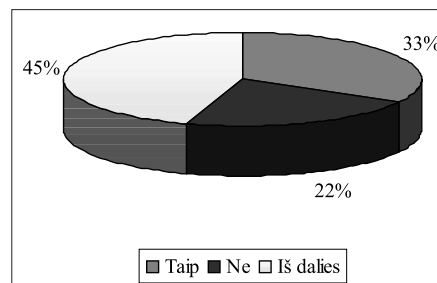
Studentų, būsimų slaugytojų, ir studijuojančių slaugytojų buvo paprašyta įvertinti slaugytojo darbą. Didžioji dalis studentų (1 pav.) jį vertina kaip atsakingą (58,82 proc.) bei sudėtingą (47,05 proc.). Tarp pirmos grupės respondentų pasitaikė ir slaugytojo darbą laikančių kaip lengvą (23,52 proc.). Antros grupės tyrimo rezultatai parodė, kad net 89 proc. dirbančių slaugytojų jų pačių darbą vertina kaip atsakingą (2 pav.). Sudėtingą jį laiko 48 proc. tyrime dalyvavusių apklaustųjų ir tik 2 proc. jį laiko lengvą. Slaugytojai, dalyvavę anketinėje apklausoje, paminėjo ir tai, kad jų darbas reikalauja daug fizinės jėgos, psichologinio pasiruošimo paciento atžvilgiu. Nemažai respondentų paminėjo, kad slaugytojo darbas yra labai svarbus, reikalingas, reikšmingas visose sveikatos priežiūros įstaigose.

Į klausimą „Ar esate patenkinta (-as) savo darbu“?, antros grupės respondentai atsakė įvairiai (3 pav.). Daugiausia (45 proc.) apklaustųjų teigė esantys tik iš dalies patenkinti. Patenkinti nurodė esą 33 proc., o nepatenkinti – 22 proc. Pasitenkinimas darbu – tai darbuotojo požiūris į savo darbą, kurį apsprendžia skirtumas tarp to, ko darbuotojas tikėjosi ir to, ką jis aktualiai gauna darbe.

Apibendrinant galima teigti, kad motyvaciją rinktis tam tikrą profesiją lemia asmeninės savybės, artimųjų nuomonė ar kitų šeimos narių įtaka. Jie pažymi, kad motyvacija gali būti siejama ne tik su individo savybėmis, bet ir su socialinės aplinkos ypatumais, su tuo, ką galvojame apie sėkmę, kaip kiti vertina mokymąsi ir t.t. Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma pirmos ir antros grupės respondentų turi slaugytojui reikalingas savybes ir gali būti gerais savo srities specialistais, tačiau neturintys praktinės slaugytojo darbo patirties studentai nepakankamai vertina tai, ką laiko labai reikšmingu dirbantys šį darbą žmonės.

IŠVADOS

Didžioji dalis (58,82 proc.) pirmos ir (89 proc.) an-

3 pav. Slaugytojų pasitenkinimas savo darbu

tros grupės respondentų slaugytojo darbą vertina kaip atsakingą. Ištyrus, ar studentai gilina savo specialybės žinias be dėstytojų pagalbos, paaiškėjo, kad net 52,94 proc. apklaustųjų žinių paskaitų metu gauna pakankamai.

Materialinio saugumo poreikį antros grupės respondentai stengiasi įgyvendinti pirmiausia (77 proc.). Apibendrinus pirmos ir antros grupės gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, jog pagrindinis mokymosi motyvas yra šeimos įtaka profesijos pasirinkimui. Taip manė 64,70 proc. – studentų ir 73 proc. dirbančių slaugytojų.

Svarbiausiomis slaugytojo savybėmis pirmos grupės respondentai laiko kantrumą ir komunikabilumą (70,58 proc.). Antros grupės – kantrumą (97 proc.). Tyrimo rezultatai parodė, kad studentai nevertina pakankamai to, kas yra labai reikšminga žmonėms, turintiems praktinę darbo patirtį. Nesinorėtų manyti, kad jie ir baigę studijas nepakankamai vertins nuoširdumą, jautrumą, nuovokumą, gebėjimą spręsti problemas. Šios savybės susiformuoja tikslingai ugdantis. Tai rodo gauti antros grupės dirbančių slaugytojų atsakymai. Nuoširdumą reikšminga savybe laiko – 93 proc., jautrumą – 79 proc., nuovokumą – 50 proc., gebėjimą spręsti problemas 77 proc. respondentų. Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dalis respondentų (70,58 proc.) nurodė esantys sąžiningi.

Dauguma respondentų slaugos studijų programą siūlė papildyti praktiniais užsiėmimais. 52 proc. apklaustųjų teigė, kad reikėtų skirti daugiau valandų praktiniams įgūdžiams tobulinti. Slaugytojai praktikai turėtų aktyviau įsilieti į praktinę veiklą ir padėti studentams tobulinti savo praktinius įgūdžius.

Išanalizavus respondentų ateities planus, nustatyta, kad dauguma studentų (52,94 proc.), įgiję bakalauro laipsnį, dar nežino, ar tęs studijas toliau ir sies savo darbą su pasirinkta specialybe.

Literatūra

1. Aiken L H, Buchan J, Sochalski J et al. Trends in international migration. *Health Affairs* 2004; 23(3):69–77.
2. Barker E R. Mentoring a complex relationship. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners* 2009; 18(2):56–61.
3. Gelsema T, Van Der Doef M & all. A longitudinal study of

job stress in the nursing profession: causes and consequences. *Journal of Nursing Management* 2006; 14.

4. Kalibaitienė D. *Slaugos standartai*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2004.
5. O'Connell B O, Warelow P J. Challenges of measuring and linking patient outcomes to nursing interventions in acute care settings. *Nursing and Health Sciences* 2001; 3(3):113–117.
6. Sourdif J. *Nursing & Health Sciences* 2004; 59.
7. Stašys R., Šereikienė V., Jurgutis A. Klaipėdos medicinos darbuotojų motyvacijos tyrimas. *Sveikatos mokslai*, 2010; 5(71):3433–3437.
8. Šavareikienė D. Motyvacija vadybos procese. *Mokomoji knyga*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2008; 24–27, 44–47.
9. Šeškevičius A. Universitetinių slaugos studijų teorijos ir praktikos pažanga, Nacionalinės sveikatos tarybos metinis pranešimas; Žmonių išteklių sveikatos priežiūroje. Vilnius, 2006; 45–48.
10. Ševcovienė D. Pedagogo kompetencija ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. Pažangios slaugos klinikinės kompetencijos vertinimas. Kaunas, 2010.
11. Ševcovienė D., Kriukelytė D. Slaugytojų kompetencijos skalė – slaugytojų kompetencijos vertinimo instrumentas: literatūros apžvalga. *Sveikatos mokslai*, 2010; 6(60):2866–2869.
12. Williams T. *Darnaus gyvenimo pamokos*. Kaunas: Dajalita, 2006.

PROFESSIONAL MOTIVATION IN NURSING

Tatjana Žuravliova, Mindaugas Būta, Neringa Juškutė
Summary

Key words: motivation, occupation, students, studying nurses
The motivation to choose the career is determined by personal characteristics, relatives or other family member's opinion. It is alleged by 64.70 per cent. of students, and 73 per cent. of working and studying nurses. The motivation may be associated not only with individual characteristics, but also with the social environments features. Respondents of the first group states, that key characteristics of nurses are patience and communication skills (70.58 per cent.). The second group states it is patience (97 per cent.). The results showed that most of the first and second groups of respondents have nurse required properties and can be good in their fields, but with no practical work experience in nursing students underestimating that, what people working in this role believe is significant. After the analysis of respondents' plans for the future, it was found that most students (52, 9 per cent.), does not know whether they will keep studying or if they will relate their job with the studies after they complete their bachelor degree.

Correspondence to: administratorius.svmf@ku.lt

Gauta 2011-07-05